

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет/інститут філософський

Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціологія політики

Освітня програма «Соціологія»

Спеціальність 054 «Соціологія»

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № № 1 від “30” серпня 2019 р.

м. Івано-Франківськ - 2019

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Соціологія політики
Рівень вищої освіти	бакалавр
Викладач (-і)	Стручкова-Гуменна Людмила Борисівна, канд. соц. наук
Контактний телефон викладача	0951368619, 0977341328
Е-mail викладача	struchkova.humenna@gmail.com
Формат дисципліни	Цикл загальної підготовки. Вибіркові дисципліни.
Обсяг дисципліни	90 год. (3,0 кредити)
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі студентами, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://kfsr.pnu.edu.ua/ Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту.
2. Анотація до курсу	
<p>«Соціологія політики» є складовою циклу професійної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Особливість курсу в тому, що вивчення механізму перетворення соціального в політичне, зокрема механізму формування із соціальної спільності політичного суб'єкта, відрізняє соціологію політики від інших політичних дисциплін. Соціологія політики як одна з важливих галузей соціології пояснює такі явища, як боротьба за владу і здійснення влади, оскільки саме ці явища є сутністю політики. Власне політика розглядається крізь призму аналізу соціальної структури і неформальних соціальних інститутів, громадської думки і поведінки, дослідження особистості й малих груп. Звертаємо увагу на необхідність вивчення конфліктів і змін, а не тільки миру і стабільності; бюрократизму і процедури прийняття рішень, а не тільки органів управління та їх апарату; громадських організацій, рухів, неформальних об'єднань, а не тільки політичних партій і профспілок; різноманітних засобів залучення мас до політики, а не тільки їх участь у виборах; політичних лідерів різних рівнів, а не тільки керівників держав; політичної культури і традицій, а не тільки політичної ідеології; політичних систем і політичних режимів, а не тільки держав та їх форм. Важливо, щоб студенти оволоділи необхідними знаннями і сформували відповідну політичну свідомість та культуру.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p><i>Мета</i> курсу полягає в тому, щоб проаналізувати політичні процеси та інститути в контексті розвитку суспільства для забезпечення формування компетенцій, умінь та навичок у сфері соціології політики.</p> <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен</p> <p>– <i>знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • об'єктно-предметну сферу соціології політики; • теоретико-методологічні засади соціологічного аналізу політики; • базові поняття та категорії соціології політики; • технологію, прийоми і методи соціологічного аналізу політики; • тенденції розвитку та трансформації політичної системи в сучасних умовах. <p>– <i>вміти:</i></p>	

- проектувати аналітичні інструменти соціологічного дослідження політичної ситуації, політичного ринку, стратегічного моделювання політичного процесу;
- впроваджувати технології соціологічного аналізу та прогнозування політики.

4. Результати навчання (компетентності)

До загальнокультурних компетенцій слід віднести:

- здатність до сприйняття, узагальнення, аналізу інформації, постановці мети і вибору шляхів її досягнення;
- вміння логічно правильно, аргументовано і ясно будувати усне та письмове мовлення;
- вміння використовувати нормативно-правові документи у своїй діяльності;
- прагнення до саморозвитку, підвищення своєї кваліфікації;
- усвідомлення соціальної значущості своєї майбутньої професії і володіння високою мотивацією до виконання професійної діяльності;
- здатність використовувати основні положення і методи гуманітарних і соціально-економічних наук при вирішенні професійних завдань;
- здатність аналізувати соціально-значущі проблеми і процеси;
- здатність розуміти сутність і значення інформації в розвитку сучасного суспільства, усвідомлювати небезпеки і загрози, що виникають у цьому процесі, дотримуватися основних вимог інформаційної безпеки.

Професійні компетенції, пов'язані з освоєнням курсу соціології політики:

у науково-дослідній діяльності

- здатність застосовувати у професійній діяльності базові та професійно-профільовані знання та навички з основ соціологічної теорії і методів соціологічного дослідження;
- здатність самостійно формулювати цілі, ставити конкретні завдання наукових досліджень у різних галузях соціології і вирішувати їх за допомогою сучасних дослідницьких методів з використанням новітнього вітчизняного та зарубіжного досвіду і з застосуванням сучасної апаратури, обладнання та інформаційних технологій;
- здатність і готовність брати участь у складанні та оформленні науково-технічної документації та наукових звітів і представляти результати дослідницької роботи з урахуванням особливостей потенційної аудиторії;

у виробничо-прикладній діяльності:

- вміння використовувати соціологічні методи дослідження для вивчення актуальних соціальних проблем і для ідентифікації потреб та інтересів соціальних груп;
- здатність брати участь у розробці заснованих на професійних соціологічних знаннях пропозицій і рекомендацій з вирішення соціальних проблем і в розробці механізмів узгодження інтересів соціальних груп і спільнот;

у проектній діяльності:

- здатність складати та подавати проекти науково-дослідних і аналітичних розробок у відповідності з нормативними документами;
- вміння обробляти й аналізувати дані для підготовки аналітичних рішень, експертних висновків та рекомендацій;

в організаційно-управлінській діяльності:

- здатність використовувати методи збору, обробки та інтерпретації комплексної соціальної інформації для вирішення організаційно-управлінських завдань, у тому числі такі, що знаходяться за межами безпосередньої сфери діяльності;

у педагогічній діяльності:

- здатність і вміння використовувати отримані знання у викладанні соціологічних дисциплін.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
Восьмий	Соціологія	Четвертий	Вибірковий

Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
<p>Тема 1. Соціологія політики: предмет, функції, методи Проблема предмета соціології політики. Співвідношення соціології політики з іншими політичними науками. Зв'язок соціології політики із загальною соціологічною теорією. Зміст предмета соціології політики. Особливості соціологічного підходу до вивчення політики. Основні дослідницькі завдання соціології політики. Основні функції соціології політики. Методи соціології політики.</p>	<p>Лекція 2 год. Семінарське заняття 2 год.</p>	<p>Соціологія політики. Енциклопедичний словник / Авт.-упоряд.: В.А. Полторака, О.В. Петрова, А.В. Толстоухова. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2009. – 442 с. Барматова С.П. Політична соціологія: курс лекцій / С.П. Барматова. – К.: Аналітичний центр вивчення суспільства, 2003. – 252 с. Головатий М.Ф. Соціологія політики. Навч. посібник / М.Ф. Головатий. – К.: МАУП, 2003. – 504 с. Куценко О.Д. Соціологія політики / О.Д. Куценко // Спеціальні та галузеві соціології: навч. посібник / В.Є. Пилипенко, І.М. Попова та ін.; 2-е вид. – К.: «Фоліант», 2007. – С. 52-87. Основи політичної соціології : навчальний посібник для студентів соціогуманітарних спеціальностей / М. А. Безносів, Т. М. Дубікаш, А. Д. Литовченко та ін. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 252 с.</p>	<p>Підготовка до семінарського заняття, самостійна та індивідуальна робота</p>	<p>5 балів (усні відповіді на семінарських заняттях упродовж семестру)</p>	<p>Лютий – травень (згідно з електронним розкладом)</p>
<p>Тема 2. Політика як соціальний феномен Політика як цілеспрямована діяльність, специфічні соціальні відносини та соціальний інститут. Функції політики як соціального інституту. Соціологія політичної влади як важливого атрибуту політики. Теорія та дослідження еліт. Легітимність політичної влади та її соціальні основи. Криза влади.</p>	<p>Лекція 4 год. Семінарське заняття 4 год.</p>	<p>Барматова С.П. Політична соціологія: курс лекцій / С.П. Барматова. – К.: Аналітичний центр вивчення суспільства, 2003. – 252 с. Головатий М.Ф. Соціологія політики. Навч. посібник / М.Ф. Головатий. – К.: МАУП, 2003. – 504 с. Куценко О.Д. Соціологія політики / О.Д. Куценко // Спеціальні та галузеві соціології: навч. посібник / В.Є. Пилипенко, І.М. Попова та ін.; 2-е вид. – К.: «Фоліант», 2007. – С. 52-87. Основи політичної соціології : навчальний посібник для студентів соціогуманітарних спеціальностей / М. А. Безносів, Т. М. Дубікаш, А. Д. Литовченко та ін. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 252 с. Соціологія політики: підручник: у 2-х частинах / за ред. В. А. Полторака, О. В. Петрова, А. В. Толстоухова. – К.: Вид-во</p>	<p>Підготовка до семінарського заняття, самостійна та індивідуальна робота</p>	<p>5 балів (усні відповіді на семінарських заняттях упродовж семестру)</p>	<p>Лютий – травень (згідно з електронним розкладом)</p>

		Європейського університету, 2011. – Ч. 2. – 329 с.			
<p>Тема 3. Взаємодія держави і громадянського суспільства Держава: основні ознаки, функції, механізм впливу на суспільство (зв'язок держави з громадянським суспільством). Держава як основний суб'єкт політики. Громадянське суспільство: основні ознаки, функції, інститути. Моделі взаємодії громадянського суспільства і держави: конфронтаційна, патерналістська, консенсусна. Державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства в сучасній Україні. Громадянське суспільство в Україні: проблеми становлення, тенденції розвитку.</p>	Лекція 2 год. Семінарське заняття 2 год.	<p>Барматова С.П. Політична соціологія: курс лекцій / С.П. Барматова. – К.: Аналітичний центр вивчення суспільства, 2003. – 252 с.</p> <p>Головатий М.Ф. Соціологія політики. Навч. посібник / М.Ф. Головатий. – К.: МАУП, 2003. – 504 с.</p> <p>Куценко О.Д. Соціологія політики / О.Д. Куценко // Спеціальні та галузеві соціології: навч. посібник / В.Є. Пилипенко, І.М. Попова та ін.; 2-е вид. – К.: «Фоліант», 2007. – С. 52-87.</p> <p>Основи політичної соціології : навчальний посібник для студентів соціогуманітарних спеціальностей / М. А. Безносів, Т. М. Дублікаш, А. Д. Литовченко та ін. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 252 с.</p> <p>Степаненко В.П. Громадянське суспільство: дискурси і практики // Віктор Степаненко. — К.: Ін-т соціології НАН України, 2015. — 420 с.</p>	Підготовка до семінарського заняття, самостійна та індивідуальна робота	5 балів (усні відповіді на семінарських заняттях упродовж семестру)	Лютий – травень (згідно з електронним розкладом)
<p>Тема 4. Політична культура та участь громадян у політичному процесі Політична культура: основні теоретико-філософські підходи до визначення поняття. Типи політичної культури: патріархальний, підданський, активістський. Структура політичної культури. Політична культура українського соціуму. Політична участь: поняття, форми, фактори. Вибірчий процес як об'єкт соціологічного аналізу.</p>	Лекція 2 год. Семінарське заняття 2 год.	<p>Барматова С.П. Політична соціологія: курс лекцій / С.П. Барматова. – К.: Аналітичний центр вивчення суспільства, 2003. – 252 с.</p> <p>Головатий М.Ф. Соціологія політики. Навч. посібник / М.Ф. Головатий. – К.: МАУП, 2003. – 504 с.</p> <p>Куценко О.Д. Соціологія політики / О.Д. Куценко // Спеціальні та галузеві соціології: навч. посібник / В.Є. Пилипенко, І.М. Попова та ін.; 2-е вид. – К.: «Фоліант», 2007. – С. 52-87.</p> <p>Основи політичної соціології : навч. посібник для студентів соціогуманітарних спеціальностей / М. А. Безносів, Т. М. Дублікаш, А. Д. Литовченко та ін. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 252 с.</p> <p>Громадянська культура студентської молоді: навч. посібник / [Кафарська О.Б., Припхан І.І., Стручкова-Гуменна Л.Б.]; за ред. д.ю.н., проф. Кафарського В.І. – Івано-Франківськ, 2010. – 479 с.</p>	Підготовка до семінарського заняття, самостійна та індивідуальна робота	5 балів (усні відповіді на семінарських заняттях упродовж семестру)	Лютий – травень (згідно з електронним розкладом)

<p>Тема 5. Аналіз та прогнозування політичних відносин і процесів у сучасній соціології Аналіз політичних відносин і процесів. Види аналізу. Методи та етапи аналізу політичних процесів. Прогнозування політичних відносин і процесів. Політичне прогнозування, політичне планування, політичне проектування. Види політичних прогнозів. Способи, методи, етапи прогнозування політичних відносин і процесів.</p>	<p>Лекція 2 год. Семинарське заняття 4 год.</p>	<p>Барматова С.П. Політична соціологія: курс лекцій / С.П. Барматова. – К.: Аналітичний центр вивчення суспільства, 2003. – 252 с. Головатий М.Ф. Соціологія політики. Навч. посібник / М.Ф. Головатий. – К.: МАУП, 2003. – 504 с. Основи політичної соціології : навч. посібник для студентів соціогуманітарних спеціальностей / М. А. Безносів, Т. М. Дублікаш, А. Д. Литовченко та ін. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 252 с. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін / Головні редактори д.екон.н. В.М.Ворона, д.соціол.н. М.О.Шульга. – К. : Інститут соціології НАН України, 2018. – 526 с.</p>	<p>Підготовка до семінарського заняття, самостійна та індивідуальна робота</p>	<p>5 балів (усні відповіді на семінарських заняттях упродовж семестру)</p>	<p>Лютий – травень (згідно з електронним розкладом)</p>
<p>Підсумковий контроль 1. Підсумкова контрольна робота 2. Індивідуальне науково-дослідне завдання</p>	<p>Семинарське заняття 4 год.</p>		<p>Виконання письмової контрольної роботи; презентація робіт</p>		<p>Лютий – травень (згідно з електронним розкладом)</p>

6. Система оцінювання курсу

<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>Загальна система оцінювання курсу є уніфікованою і визначається <u>Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника”</u> (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019)</p>
<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>Вивчення дисципліни передбачає <u>обов’язкове</u> виконання всіма студентами письмової контрольної роботи у вигляді тестів, яка виконується на останньому семінарському занятті та охоплює матеріал всіх тем курсу. Тести закритого типу (з варіантами відповідей), кількість варіантів відповідей: чотири; кількість правильних відповідей: одна. Друга письмова робота виконується у вигляді відповідей на чотири запитання в екзаменаційному білеті.</p>
<p>Семинарські заняття</p>	<p>В межах дев’яти запланованих семінарських занять є обов’язковими дві усні відповіді, які оцінюються як «незадовільно», «задовільно», «добре», «відмінно». Обов’язковим є написання однієї тестової роботи на останньому семінарському занятті. Підготовка рецензій на наукові статті, доповідей, рефератів, презентацій та їх захист оцінюється як «незадовільно», «задовільно», «добре», «відмінно» за кожний окремий вид роботи.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Допуск до підсумкового контролю виставляється за результатами семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи студентів. Наявність щонайменше трьох оцінок не нижче, ніж «задовільно», є достатньою підставою для допуску до екзамену.</p>

7. Політика курсу

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і практичні заняття курсу. Пропуски семінарських занять відпрацьовуються в обов’язковому порядку. Студент зобов’язаний відпрацювати пропущене заняття впродовж двох тижнів з дня пропуску заняття. За пропущені лекційні заняття без поважних причин в обсязі, що перевищує 10% від загальної кількості лекційних годин, які відведені на навчальну дисципліну відповідно до робочого навчального плану, керівник курсу віднімає 5 балів від підсумкового семестрового балу студента.

Академічна доброчесність.

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, що визначаються Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

8. Рекомендована література

- Алмонд Г., Верба С. Гражданская культура и стабильность демократии. — М.: Полис, 1992.
- Барматова С.П. Політична соціологія: курс лекцій / С.П. Барматова. — К.: Аналітичний центр вивчення суспільства, 2003. — 252 с.
- Бойко О. Д. Політичне маніпулювання : навч. посіб. / О. Д. Бойко. — К. : Академвидав, 2010. — 432 с.
- Бурдые П. Социология политики. — М.: Социологос, 1993.
- Вергун О. Соціологія громадянського суспільства: постструктуралістична парадигма М. Фуко // Наукові записки. Том 11. Соціологія. — С.53-57. // Електронний ресурс. Режим доступу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10213/Vergun_Sotsiologhiya_hromadyanskoho_suspilstva.pdf
- Вишняк О. І. Електоральна соціологія: історія, теорії, методи. — К.: Ін-т соціології НАНУ, 2000.
- Влада і суспільство: діалог через громадські ради : монографія / Шайгородський Ю. Ж., Андрійчук Т. С., Дідух А. Я. [та ін.] ; за заг. ред. Шайгородського Ю. Ж. — К. : ПАЛИВОДА А. В., 2011. — 148 с.
- Головатий М.Ф. Соціологія політики. Навч. посібник / М.Ф. Головатий. — К.: МАУП, 2003. — 504 с.
- Гринберг Т. Э. Политическая реклама: портрет лидера. — М.: Изд. МГУ, 1995. — 104 с.
- Громадянська культура студентської молоді: навчальний посібник / [Кафарська О.Б., Припхан І.І., Стручкова-Гуменна Л.Б.]; за ред. д.ю.н., проф. Кафарського В.І. — Івано-Франківськ, 2010. — 479 с.
- Дарендорф Р. У пошуках нового устрою: Лекції на тему політики свободи у ХХІ столітті / Р. Дарендорф: Пер. з нім. А. Орган. — К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія». 2006. — 109 с.
- Державна політика: аналіз та механізм її впровадження в Україні: Навч. посіб. / За заг. ред. В. А. Ребкала, В. В. Тертички. — К.: Видво УАДУ, 2000.
- Колбеч Г.К. Політика. Основні концепції в суспільних науках / Г.К. Колбеч; пер. з англ. — К.: Вид. дім «КМ Академія», 2004. — 127 с.
- Куценко О.Д. Соціологія політики / О.Д. Куценко // Спеціальні та галузеві соціології: навч. посібник / В.С. Пилипенко, І.М. Попова та ін.; 2-е вид. — К.: «Фоліант», 2007. — С. 52-87.
- Основи політичної соціології : навчальний посібник для студентів соціогуманітарних спеціальностей / М. А. Безносос, Т. М. Дублікаш, А. Д. Литовченко та ін. — Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. — 252 с.
- Політологічний енциклопедичний словник / за ред. Ю.С. Шемшученка, В.Д. Бабкіна. — К.: «Генеза», 1997. — 395 с.
- Політологія. Політика і суспільство. Держава і суспільство / за ред. А. Колодій. — К.: «Ельга», 2000. — 584 с.
- Поцелуйко А. Поняття образу держави в соціології та гуманітарних науках // Социальные измерения общества. Сборник научных трудов. - 2014. - Вып.6 (17). — С.185-194.
- Резнік О. Політична самоідентифікація особистості за умов становлення громадянського суспільства. — К.: ІС НАНУ, 2003. — 184 с.
- Реймон А. Етапи розвитку соціологічної думки / А. Реймон.— К.: Юніверс, 2004. — 688 с.
- Соціологічне знання та влада: суперечливі взаємовідносини соціологічних досліджень і політичної практики. — К. , 2005. - 254 с.
- Соціологія політики. Енциклопедичний словник / Авт.-упоряд.: В.А. Полторак, О.В. Петров, А.В. Толстоухов. — К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2009. — 442 с.
- Степаненко В.П. Гражданское общество как дискурс и социальный нормативный порядок в социологии Джеффри Александера // Социология: теория, методы, маркетинг. — 2006. — №.2. — С. 5-24.
- Степаненко В.П. Громадянське суспільство: дискурси і практики // Віктор Степаненко. — К.: Ін-т соціології НАН України, 2015. — 420 с.
- Трансформація партійної системи: український досвід у європейському контексті / За ред. Ю.Якименка. — К.: Центр Разумкова, 2017. — 428 с.
- Трансформація політичних інститутів України: проблеми теорії і практики / Авт. колектив: М. І. Михальченко (керівник) та ін. — К. : ШІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2016. — 440 с.
- Українське суспільство: моніторинг соціальних змін / Головні редактори д.екон.н. В.М.Ворона, д.соціол.н. М.О.Шульга. — К. : Інститут соціології НАН України, 2018. — 526 с.
- Шведа Ю.Р. Теорія політичних партій і партійних систем: Навч. посібник. / Ю.Р. Шведа. — Л.: Тріада плюс, 2004. — 528 с.

Викладач _____ Стручкова-Гуменна Людмила Борисівна